

tirelulu dreptu de a face proiecte (Postulatenlandtag, cá odeniára in Austri'a), pe care apoi avea se le cerce si confirme sau respinga Portá otomana si Russi'a. In acelasu tractatu se mai decise, cá de ací înainte se se puna in cóstele Domniloru câte unu cemissariu estraordinariu, unulu muscalescu si altulu turcescu, care se controledie administratiunea si se 'si inpuna Domniloru vointi'a loru. Tóte acelea misieli tirannice era regulate prin instructiuni speciali.

Acésta dominatiune comuna russo-turcesca preste romani nu potea se tina prea multu. Muscalii cautá si aflá ocasiuni de a delaturá pe cea turcesca. Alte neintielegeri, diferentie, preteste produsera evenimentele din 1853, candu Russi'a cal-candu din nou principatele romanesci, le luá de „gagiú“ dela Turci'a, cá si cumu ele aru fi fostu proprietatea acesteia, si le dede in administratiunea baronului Andreiu Budberg. Se intielege ne spusu de nimeni, cá toti romanii (afara de cátiva venetici indigenati in patri'a romana fóra scirea lui D-dieu, adeverati tradatori ai ei), au facutu totu ce a statu in poterea loru, spre a paralisá si infrena trufasi'a procedere a Russei. Pe atunci capitalele Parisu, Constantinopole, chiaru Vien'a si Londr'a era cercetate de cátra multime de romani, carii alergá pe cali diverse pentru ajutoriu europénu, éra cei remasi in patria cautá se'si faca cátu se potea datori'a loru. Din aceستا cause apoi, ministrulu de externe comite Nesselrode adressase in a. 1854 baronului Budberg acea scrisóre plina de mania si resbunare, din care s'a citatu una sententia mai in susu; ea inse este asia de caracteristica, in cátu merita, cá si altele multe de natur'a ei, esite dela Russi'a (si de pe la noi), se o cunósca cátu se póte mai multi romani. Ea suna in tractiune asiú:

„Maiestatea Sa imperatulu doresce, cá domni'ata se faca cunoscutu la ocaziune Valachiloru iritarea ce simte M. S. vediendu portarea singulara a Valachiloru si anume a boieriloru, facia cu trupele russesci, care au intratu in principate spre a le scapa de jugulu turciloru. In adeveru M. S. nu póte se créda intre impregiurarile actuali, cá aceia cari au aceeasi religiune cu imperatulu orthodoxu, se fia supusi la unu altu gubernu decâtu crestinescu. Daca valachii nu pricepu acésta, din cauza cá ei stau prea multu sub influinti'a Europei cadiute in credintie false, imperatulu totu nu póte renuntia la implinirea missiunei sale incredintiate Lui dela D-dieu, cá Capu (Chef) alu crestiniiloru orthodoxi, adeca de a scóte pentru totudeauna de sub suveranitatea ottomana pe cei carii marturisescu adeverat'a religiune christiana, adeca religiunea grecesca. Acestu cugetu ocupa pe imperatulu dela inceputulu glorióse sale domni, si momentulu a sositu, candu M. S. are se'si execute proiectulu ce a conceputu mai de multu, ori-ce aru potea se dica staturile nepotintiose ale Europei cadiute in credintie false. Noi suntemu cu D-dieu si D-dieu este cu noi, si victori'a este in partea nóstra. M. S. ordona, cá d-ta domnule baronu, se mustri aspru pe boieri si pe functionarii superiori ai Valachiei pentru portarea loru neleale cátra trupele nóstre. Va veni timpulu preste pucinu, candu Valachii nesupusi, cari au provocatu in gradulu celu mai inaltu disgrati'a M. Sale voru platí scumpu acea lipsa de lealitate. Fii fórtu severu, domnule baronu, contra acestoru Valachi anarchici; cu cátu vei fi mai aspru, cu atátu va fi mai bine. Acésta este vointi'a Maiestatea Sale.*) (Va urmá.)

Transilvani'a.

Sibiiu. (Unu processu de press'a) a decursu aici in 5/17 a le l. c. inaintea juratiloru pentru vetamare de onóre in diarijele romanesci. Corespondentele colegulu nostru „Sieb. Tagblatt“ pare a se mirá, cá unu processu cá acesta s'a potutu escá intre tierani romani (Bauer). Apoi cá acestu processu sémena cá ou cu ou celu dela Presmeru (distr. Brasiovului), care decurse antierti totu aici, intre tierani sasi, totu pentru vetamare de onóre, in diarie nemtiesci. Dara multimea processelor de onóre din diarijele magiare dela Clusiu nu le vede nimeni? Si candu nu sunt suferiti in diarie, iau recursu la foi volante, la pamphlete, brosiure, pe care le publica tipografia fóra a cere voia nimenui. Vedi mai de curendu brosiur'a magiara publicata contra lui Réthy Lajos, sau foile volante a le lui L. Buttyan contra pre-torului Ant. Zeyk dela Vintiu si altele nenumerate. Au de aceستا suntemu noi ardeleni si ungereni, cá

*) Soyez très sévère, Monsieur le Baron, contre ces Valaques anarchiques; plus vous serez sévère, mieux cela vaudra. Telle est la volonté de S. M.

se nu ne certamu in publicu si se nu portamu processe de câte 2 fl. pàna la Vien'a? De ce tréba era óre asia numitele „congregatiuni marcali“, de cátu cá se mergi totu la trei luni, se te certi furca cu câte cineva, sub pedépsa de a plati 10 marce de argintu, daca nu vei merge? Si óre de aceستا suntemu noi romani, cá se nu ne strigamu dintr'unu capu de satu in celalaltu? Dara scandalulu este mare? Camu maricelu, inse totu e de o miie de ori mai mare de es. celu de deunadi din diet'a Ungariei, unde domnii mari si baronii se injurara intr'unu modu, cum nu se póte nici publicá din cuventu in cuventu. Ne stá camu reu se ne facemu prea sântoi din ce nu suntemu. Au nu vedemu cá avemu si modelu de diaristi, carii se cáta cu tinea ani intregi, de si nu'i respundi nici-o data nimicu? Au nu ati cunoscutu destui ómeni, cari nu potu manc'a cu apetitu, daca nu se cáta mai antaiu cu câte cineva?

Din Banatu.

Dela unulu dintre abonatii nostrii din diecesea Caransebesiului recepuremu copi'a dela doue circularie episcopesci, alu caroru coprinu instructiviu si folositoriu, venitu fórtu la timpu, merita se fia cunoscutu in cercuri catu se póte mai intinse; de aceستا le si facemu locu in colónele nóstre cu tóta placerea.

Nr. 515 scol. din 1877.

Pré Onorati Parinti Protoperesbiteri!

Sciindu-se din esperintia, ca mijloculu celu mai bunu si mai siguru pentru latirea si inaintarea culturei intra poporu este infiintiarea de biblioteci poporale, respective scolarie bine intocmite: — prin acésta se indatorésa fia-care comuna bisericésca, cá se infiintiese pre langa scóla si o biblioteca, carea se se inestreze cu astfeliu de carti, ce tractésa in modu poporalu despre lipsele poporului nostru. Spre a potea preintempina lipsele precuniarie ale acestoru biblioteci, consistoriulu a decisu, cá fiacare invetiaceleu séu invetiacea din scóla elementara se platésca la anu o tacsá de 20 cr. v. a., éra cei din scólele poporale superioare o tacsá anuala de 40 cr. v. a.

Aceste tace le va incassá dela scolari invetiatorulu si le va predá epitropiei parochiale, carea va administrá acesti bani deosebitu, ca fondulu biblioteci scolarie. Invetiatoriulu mai are de a areta cu finea fia-carui anu scolasticu prin protopopiatu la consistoriu atatu sum'a tacselor incurse, catu si sum'a spesata pentru inestrea biblioteci si cartile cumparate.

Acésta ordinatiune Pré Onoratu DTa dandu-o in cunosciinti'a totoror invetiatoriloru si comitetelor parochiale, cu finea anulul scolasticu curgatoriu vei relacioná despre resultatu.

Caransebesiu din siedinti'a consistoriala tienuta in 30 Decembre 1877.

Episcopulu diecesanu:
Joanu Popasu m. p.

Nr. scol. 326. din 1878.

Pré Onorate Dle Protoperesbiteru!

Facédu consistoriulu trist'a observare, cá in multe comune bisericesci comitetele parochiale necunoscédu'si sfer'a loru de activitate si necunoscédu nici legile privitórie la invetiamentu, miciorésa salarijele invetiatoresci si producu prin acésta nu numai tulburare intre crestini nostri, dar' si mare scadere in invetiamentulu tinerime, consistoriulu prin acésta opresce ori-ce miciorare a salariulu invetiatorescu, facédu totu de o data responsabili atátu pe membrii comitetulu parochialu, dar' mai cu séma pe presiedintii acestuia, de a nu pertractá in siedintiele comitetulu atari obiecte oprite de articolulu de lege 38 din 1868 si organisarea provisoriala din 1870. — Ér' cei-ce voru procede in contra aceste ordinatiuni, voru fi trasi in procesu disciplinariu si eschisi din comitetulu parochiale.

Acésta ordinatiune Pré On. DTa vei impartesi-o fia carui comitetu parochiale spre stricta observare. Totu de-o data vei luá dela fia-care presiedinte alu comitetulu reversu de primire si 'lu vei tramite incóce.

Caransebesiu din siedinti'a consistoriala a senatulu scolariu tienuta in 24 Iuliu 1878.

Episcopulu diecesanu:
Joanu Popasu m. p.

Unu nou scandalu in diet'a ungerésca.

In siedinti'a din 16 l. c. a dietei ungeresci avú locu érasu unu scandalu, care caracterisésa in modulu celu mai eclatantu, atatu pe gubernulu ungerescu, precum si acea dieta care pretinde se con-

duca destinele regatulu St. Stefanu. In urmatórele vomu reproduce darea de séma a acei siedintie oragióse, asia precum o aflamu in diarijele din B.-Pest'a. La ordinea dilei se aflá cestiunea de indemnitate. Scandalulu fá provocatu de catra deputatulu Csanady, care avendu cuventulu se esprima asia:

„Onorata casa! (Voci in drépt'a: Eláll -- se renuntie la cuventu.) Ea nu sunt dedatu se renuntiu la cuventu, candu am de a enumerá pecate. (Aprobari in steng'a estrema). „Suprindietoru si „mai pre susu de ori ce notiune si inchipuire este „meritiatea unita cu o nemarginita incredere de „sine, pe care o a manifestatu d. ministru-presiedinte Coloman Tisza prin acesta, ca au sciutu se „intocmésca lucrurile asia, cá in contra vointiei „generale, in contra vointiei natiunei se remana „érasu ministru-presiedinte. (Iaritate in steng'a; sensatiune in drépt'a). Dá, elu nu numai, ca au sciutu se-si pastrese presiedinti'a in ministeriu, dara totu-o data elu cere dela membrii camerei indemnitate, o autorisatiune pentru cá se póta dispune de sumele necesarie pentru continuarea politicei sale antinazionale, o indemnitate, care dupa convingerea mea n'ar fi alt'ceva decâtu unu votu de incredere datu persónei sale si politicei urmate de elu.“

„Intr'adeveru, onor. camera, se cere o mare dosa de uitare de sine, o mare dosa de temeritate, cá tocmai unu Coloman Tisza se cáta incredere dela natiune, acelu Coloman Tisza, acarui politica siovaitóre cá si unu paraventu (Iaritate in drépt'a, aprobari in steng'a estrema), acarui aspiratiuni indreptate in contra patriei si a natiunei provóca indignatiunea si despretiulu patriotiloru celoru buni si a celoru cetatieni ai tieriei, cari le supunu unei critice severe. (Sgomotu; sensatiune in drépt'a. Strigari: este si acésta unu limbagiu parlamentaru? Acésta o permite presiedintele?! Se póte domniloru, ca aceستا nu sunt espressiuni parlamentare, dara fia care trebuie se fia numitu cu adeveratulu seu nume. Da, d. ministru-presiedinte, care si-au sacrificatu, pentru cá se nu dicu, cá si-au camataritu si si-au vendutu principiile sale politice pe care le au pro-satu in tóta viati'a sa. . . . (Sgomotu in drépt'a; strigari: la ordine! la ordine! Póte suferi presiedintele si acésta?!)

Presiedintele: Chiamu pe d. deputatu la ordine si-lu provocu se-si esprime opiniunile sale prin astfeliu de cuvinte, care se corespondia bunecuivintie parlamentarie si a se retienea dela asia espressiuni, precum au fostu acelea pe care le in-trebuintia adinéori. (Aprobari vivace in drépt'a: strigate: Acésta trebuia se se intemple mai înainte!)

Alecsandru Csanády (continuandu): „Da, onor. camera! Dlu Coloman Tisza, care in poterea caracterulu seu politicu au apartienutu dejá la tóte partidele, câte au esistatu vreodata in acésta tíera, (o voce din steng'a estrema: partidei independintiei inca n'au apartienutu!) . . . Tisza, care s'au luptatu pentru principiile politice ale tuturor aceloru partide si se mai lupta inca si astadi fara cá se fi ajunsu inca la o decisiune sigura: (aprobari in steng'a estrema); care in contra promissióne date fatia cu natiunea intréga a consimtitu, cá imperiulu invecinatu alu Turciei se fia atacatu in modu talcharescu (aprobari in steng'a estrema,) cá acelu imperiu se i se rapésca in modu talcharescu Bosni'a si Hertiegovin'a (sgomotu mare si sensatiune in drépt'a); da, in contra vointiei natiunei se i se rapésca; elu, care au sacrificatu interesele natiunei si ale patriei pentru interese streine si care au rapitu natiunei tesaurulu ei celu mai sacru, autonomi'a si independinti'a ei milenara; care au camataritu averele natiunei, dreptulu ei la o banca de note si teritoriulu ei vamalu independinte pentru interese streine.“ (Pe bancile partidei gubernamentale sgomotu mare si strigari puternice: La ordine! la ordine! in modulu acesta este imposibilu de a discuti! se parasimu sal'a! sgomotu furtunosu, strigari: Acésta nu este maniera in camer'a deputatiloru! bajocura si rusine pe unu parlamentu, care suferu astfeliu de lucruri! Se esimu din sala. Acésta este o impertinentia! Limbagiulu acesta are locu in carciuma! Se iesimu din sala! (Precum relatésa „Pester Journal“ se se fi auditu strigari si de „dobitocu! si magariú!“)

Ministru baronulu Wenckheim (strigandu in larm'a aceesta): Acésta nu póte fi toleratu mai multu, si déca onor. d. presiedinte nu reproba acésta, apoi parassimu cu totii sal'a.

Ministrulu se redica de pe fotoliulu seu si impreuna cu densulu multi deputati ai partidei libérale se ducu in miuloculu salei. Se nasce o larma nedescrribibila. Clopotielulu presiedintelui nu póte fi auditu. Csanády se încerca a vorbi mai departe

